# MUHASEBE VE DENETİM TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARININ MESLEKİ GELİŞMEYE KATKISI: ADAY MESLEK MENSUPLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA*

**Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin MERT****

Makale Gönderim Tarihi : 25/09/2019 / Kabul Tarihi : 18/11/2019

**ÖZ**

Muhasebe ve Denetim tezsiz yüksek lisans programlarının kuruluş amacı; katılımcıların mesleki gelişmelerine katkıda bulunmaktır. Programın; meslek yaşamında katılımcılarına tercih edilme avantajı sağlaması, kariyerini ileriye taşımada sağladığı olanaklar ve bazı pozisyonlar için koşul olarak alınması, son yıllarda programa olan talebi giderek arttırmıştır.

Bu çalışmayla muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programının ne ölçüde kuruluş amaçlarına hizmet ettiği ölçülmeye çalışılmıştır. Araştırma; tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olan aday meslek mensupları üzerinde yapılmıştır. Araştırmada anket yöntemi kullanılmış ve sonuçlar istatistik yöntemler kullanılarak test edilmiş ve elde edilen sonuçlar açıklanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programı meslek adaylarının mesleki gelişmelerine katkılar sağlamakta ve beklentilerini karşılamaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** Tezsiz Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Programı, Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Dersleri, Muhasebe ve Denetim Mesleği, Aday Meslek Mensubu

**JEL Kodları:** M41, M42

* Bu çalışma, 5. Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Kongresinde yayımlanan "Muhasebe ve Denetim Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Mesleki Gelişmeye Katkısı: Aday Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma" adlı bildiriden türetilmiştir.

** Okan Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Muhasebe ve Denetim Bölümü Öğr. Üyesi, huseyin.mert@okan.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5391-7865

**THE CONTRIBUTION OF NON-THESIS MASTER'S PROGRAM ON ACCOUNTING AND AUDITING TO PROFESSIONAL DEVELOPMENT: THE STUDY TO ASPIRING PROFESSIONAL ACCOUNTANTS**

**ABSTRACT**

The Non-thesis master in auditing and accounting program aims to contribute to the professional development of participants. The program; increasing the demand for programa in recent years, the advantage of being preferred to its participants in the professional life, the possibilities provided for carrying forward career and being taken as a condition for some positions.

With this study, it has been tried to measure to what extent the non thesis masters programs's services serves the institutional purposes. Research; the students who graduated from non-thesis master programs were made on the professional members. Survey method was used in the research and the results were tested using statistical methods and the results obtained were explained. According to the results of the research, the program contributes to the professional development of candidates and covers their expectations.

**Keywords:** Non-thesis master in auditing and accounting programs, auditing and accounting master lessons, auditing and accounting profession, candidate professional member.

**JEL Codes:** M41, M42

## 1. GİRİŞ

Tezsiz yüksek lisans programları, öğrencilere mesleki bilgi kazandırmak ve bu bilgilerin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermek amacıyla kurulmuşlardır (Lisansütü Öğretim Yönetmeliği, Mad.11; Yükseköğretim Kanunu, Mad.3). Dolayısıyla bu programların esas amacı; mesleki gelişmeye katkıda bulunmaktır.

Tezsiz yüksek lisans programlarının mesleki gelişmeye ne ölçüde katkıda bulunduğunu ölçmeye yönelik literatürde bir çalışmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın yapılmasına gerekçe oluşturmuştur.

Bu amaca yönelik olarak, muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programlarının mesleki gelişmeye katkısının ölçülmesi amacıyla bu programda yüksek lisans yapmış aday meslek mensupları üzerinde bu araştırma yapılmıştır.

Programı tercih eden öğrenciler, muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programlarına katılırken, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavı için staj süresinden bir yıllık indirim sağlamanın yanısıra;

- İş dünyasında tercih edilme avantajı sağlama,
- Kariyeri ileriye taşımada sağladığı avantaj ve
- Bazı pozisyonlar için ön koşul kabul edilme gibi hususların da öne çıktığı saptanmıştır.

Önecelikli olarak yukarıda sıralanan nedenlerden her sene muhasebe ve denetim yüksek lisans programına katılımın daha da arttığı değerlendirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programında yüksek lisans yapan serbest muhasebeci mali müşavir (SMMM) aday meslek mensuplarının gelişiminde sözü edilen programların katkısını ortaya çıkartılmakaktır.

Öğrencilerin programa girişleri ve sonrasında yapılan anket çalışması ile öğrencilerin yüksek lisans programına başlarken belirlenmiş olan amaçların, yüksek lisans tamamlandıktan sonra ne ölçüde gerçekleştiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

## 2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Konuyla ilgili kapsamlı literatür taraması yapılmıştır. Bu doğrultuda tespit edilen çalışmalara kapsam ve sonuçları yönünden aşağıda yer verilmiştir;

"Eğitim yönetimi ve denetimi tezsiz yüksek lisans programına ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri" konulu makalede; Eğitim yönetimi ve denetimi tezsiz yüksek lisans programının amacına, öğrencilerin tezsiz yüksek lisans yapma sebeplerine, bu programın öğrencilerin kişisel ve mesleki yaşamına etkisine ve programın etkililiğine ilişkin öğrencilerin ve öğretim üyelerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda; Katılımcıların tezsiz yüksek lisans programının amaçlarına ilişkin görüşlerinin programın formal amacıyla uyumlu olduğu tespit edilmiştir (Umur ve Demirtaş, 2016, s.49).

"Lisansüstü programların öğretmen, yönetici ve denetmenlerin mesleki gelişimine katkısı" konulu makalede; Eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi alanındaki lisansüstü programlarda öğrenim gören öğretmen, yönetici ve denetmenlerin görüşleri ışığında bu programların mesleki gelişimlerine katkısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmayla; alınan eğitimin uygulama sorunlarını çözme konusunda katkı sağladığı ve liderlik davranışlarını geliştirdiği, sonuçlarına ulaşılmıştır (Turhan ve Yaraş, 2013, s.200).

"Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve öz yeterlilik açısından değerlendirilmesi" konulu makalede; tezsiz yüksek lisans ve öğretmenlik meslek bilgisi programlarının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve öz yeterlilik algıları açısından yeterliliği karşılaştırmalı ortaya çıkartılmıştır. Çalışmanın sonucunda, tezsiz yüksek lisans programlarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve öz yeterlilik algıları üzerinde daha olumlu etkiye sahip olduğu bulgulanmıştır (Çakır ve diğerleri, 2016, s.36).

"Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans derselerine öğretim elemanı bakışı: Eğe Üniversitesi Örneği" konulu makalede; Orta öğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programındaki derslere ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, öğretim elemanı görüşleri doğrultusunda derslerin etkili bir şekilde yürütülemediği ve acil önlemlere ihtiyaç duyulduğu bulgulanmıştır (Ünver ve diğerleri, 2010, s.63).

"Muhasebe Stajyerlerinin Profili Üzerine Bir Araştırma" konulu makalede; muhasebe mesleğini seçmiş stajyerler hakkında bazı saptamaların ve değerlendirmelerin yapılması amaçlanmıştır. Çalışmanın

sonucunda; Muhasebe mesleğine ağırlıklı olarak Anadolu Üniversitesi ve özellikle AÖF mezunlarının yöneliyor olduğu, diğer üniversite ve fakülte mezunlarının muhasebe mesleğini öncelikli olarak tercih etmediği tespit edilmiştir (Gürdal ve Doğan, 2014, s.14).

"Muhasebe stajyerlinin meslek mensuplarından ve meslek örgütlerinden beklentileri: Manisa İli Araştırması" konulu makalede; muhasebe stajyerlerinin, meslek mensuplarından ve meslek örgütlerinden beklentilerinin ortaya çıkartılması ve bu beklentileri karşılayabilecek çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır (Kaplanoğlu, 2014, s.265).

"Tezsiz yüksek lisans öğretmen adaylarının, öğretmenlik yeterlikleri üzerine değerlendirmeleri" konulu makalede, öğretmen adaylarının; arkadaşlarını, okul uygulama öğretmenlerini, kendilerini ve fakülte öğretim elemanlarını öğretmenlik yeterlikleri açısından değerlendirmelerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmayla, öğretmen adayları; kendilerini, okul uygulama öğretmenlerini ve arkadaşlarını öğretmenlik yeterliklerinde yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır (Şeker ve diğerleri, 2005, s.250).

"Muhasebe eğitiminde kalitenin arttırılmasında ders programlarının önemi: Türkiye'de bir inceleme" konulu makalede, uluslararası düzenlemeler çerçevesinde meslek mensuplarından beklenenler ve bilimsel yeterlilik için ders programlarında yer alan muhasebe derslerinin dağılımı üzerinde durularak, ders programları incelenerek, muhasebe derslerinin ders kredisi ve ders sayısı, açısından yeterliliği ölçülmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak; muhasebe eğitimi veren üniversitelerimizde ortalama ders kredisinin altında kalan üniversitelerin oranı % 22 dir ve oldukça yüksektir. Eğitim kalitesinin bir göstergesi olan eğitim programlarındaki ders dağılımı, ders kredisi ve ders sayısı gibi unsurların standardize edilmesi gerek ülke, gerekse uluslararası bazda üniversiteler arasında bir yakınlaşma sağlayacaktır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007, s.135).

"Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin tüm programlarında muhasebe, finansal raporlama ve denetim standartları eğitimi üzerine bir araştırma" konulu bu makalede; Türkiye'de Yükseköğretim Kurulu devlet ve vakıf üniversitelerinin ilgili akademik birimlerinde önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında verilen muhasebe eğitiminde muhasebe, finansal raporlama ve denetim standartlarına ilişkin derslerin incelenmesi ve yeterliliğinin tartışılması amaçlanmıştır. Çalışmayla, "muhasebe eğitiminin, muhasebe standartları eğitimini içerecek şekilde yeniden yapılandırılması, ders planlarında muhasebe standartlarına ilişkin derslere daha fazla yer verilmesi, ders sayısı ve ders saatlerinin arttırılması, derslerin zorunlu hale getirilmesi ve muhasebe standartları eğitiminin genişletilmesi gerektiği" sonucuna ulaşılmıştır (Gündüz, 2018, s.208).

"Türkiye'de ki Üniversitelerde lisansüstü eğitim programlarında yer alan muhasebe standartları dersleri üzerine bir araştırma" konulu makalede; Türkiye'de lisansüstü muhasebe ve işletme eğitiminde, muhasebe standartlarına ilişkin derslerin verilme düzeyinin ve ders içeriklerinin belirlenerek, ders içeriklerinin TMS/TFRS Tam Seti'ne uyumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmayla; üniversitelerin lisansüstü eğitim programlarında verilen muhasebe eğitiminde muhasebe standartları eğitiminin TMS/TFRS Tam Setini karşılayacak şekilde genişletilmesi gerektiği, sonucuna ulaşılmıştır (Çil Koçyiğit ve Güngöt Tanç, 2017, s. 76).

"Tezsiz yüksek lisans öğrenimi gören öğretmen adaylarının program hakkındaki görüşleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki" konulu bu makalede; tezsiz yüksek lisans programına katılmış olan öğretmen adaylarının program hakkındaki görüşlerinin ve problem çözme becerileri üzerindeki etkileri ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Çalışmayla, "bu tür araştırmaların ilköğretimden itibaren yapılıp, eğitim sisteminde bu doğrultuda değişiklikler ve yenilikler yapılmasının uygun olacağı" sonucuna ulaşılmıştır (Durmuşçelebi, 2008, 190).

Görüldüğü üzere faydalanılan çalışmaların tamamı çalışma konumuzla dolaylı ilgili olan kaynaklardır. Literatür taraması sürecinde "muhasebe ve denetim alanında yüksek lisans programlarının mesleki gelişmeye katkısını araştıran" bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla çalışmamız alanında ilk olma özelliği taşımaktadır.

## 3- ARAŞTIRMA

### 3.1. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Verilerin Toplanması

Bu araştırma, muhasebe ve tezsiz yüksek lisans programlarının mesleki gelişmeye katkısını aday meslek mensupları üzerinde yapılan çalışmayla ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1– Meslek adaylarının, muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programından beklentileri nelerdir?

2– Meslek adaylarının aldıkları eğitimin mesleki gelişmelerine katkısı olmuş mudur?

Meslek adaylarının aldıkları tezsiz yüksek lisans eğitiminin mesleki gelişmelerine olan katkısını belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Anket yoluyla, konuyla ilgili sorulan sorularla meslek adaylarının düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu doğrultuda muhasebe ve denetim tesiz yüksek lisans programından mezun olan 92 meslek adayına anket ulaştırılımış, ancak bunların 74'ünden geri dönüş alınabilmiştir.

Görüşü alınan meslek adaylarının lisans eğitimi yönünden dağılımına bakıldığında 18 ayrı üniversiteden mezun oldukları tespit edilmiştir. Ancak 47 öğrenci ile çoğunluğu Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi oluşturmaktadır.

Görüşü alınan adayların faaliyette bulundukları illere göre dağılımına bakıldığında 14 ilden oldukları tespit edilmiştir. İstanbul 40 kişi ile çoğunluğu oluştururken, onu 15 kişi ile Kocaeli izlemektedir.

### 3.2. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde, araştırmaya katılanların verdikleri cevapların çözümlenmesi sonucu elde edilen görüşlere yer verilmiştir. Ankette yer verilen sorulardan yola çıkılarak; "Programda yüksek lisans yapma nedeni", "lisansüstü eğitimin beklentileri karşılama düzeyi", "programın sağladığı katkılar", "programda okutulması zorunlu dersler" ve "Meslek adaylarının; öğretim üyesi ve eğitimle ilgili tüm konuları genel olarak değerlendirdiklerinde genel memnuniyet düzeyleri" temaları altında meslek adaylarının belirtilen görüşleri ortaya çıkartılmıştır.

### 3.2.1. Demografik Bilgiler

Bu bölümde sorulan sorularla ankete katılanların demografik özelliklerine ilişkin tespitler yapılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda katılımcıların; mezun oldukları üniversite, mesleki faaliyette bulundukları il, cinsiyet durumu, faaliyette bulundukları süre ve gelir düzeyleri gibi özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

#### 3.2.1.1. Katılımcıların Mezun Oldukları Üniversiteye Göre Dağılımı

**Tablo1: Mezun Olunan Üniversiteye Göre Dağılım Tablosu**

| MEZUN OLUNAN ÜNİV. | SAYI | YÜZDE |
|---|---|---|
| GİRESUN ÜNİV. | 1 | 1% |
| AÖF | 47 | 64% |
| TRAKYA ÜNİV. | 3 | 4% |
| ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİV. | 2 | 3% |
| ÇANAKKALE 18 MART ÜNİV. | 1 | 1% |
| SAKARYA ÜNİV. | 1 | 1% |
| KOCAELİ ÜNİV. | 1 | 1% |
| MEHMET AKİF ERSOY ÜNİV. | 2 | 3% |
| KTÜ (KARADENİZ TEKNİK) | 1 | 1% |
| DOKUZ EYLÜL ÜNİV. | 1 | 1% |
| DUMLUPINAR ÜNİV. | 1 | 1% |
| YÜZÜNCÜYIL ÜNİV. | 1 | 1% |
| GAZİ ÜNİV. | 1 | 1% |
| ODTÜ | 1 | 1% |
| OSMANGAZİ ÜNİV. | 1 | 1% |
| GALATASARAY ÜNİV. | 2 | 3% |
| MARMARA ÜNİV. | 3 | 4% |
| ULUDAĞ ÜNİV. | 4 | 5% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |

Görüldüğü üzere katılımcıların ağırlıklı bir bölümü A.Ö.F. mezunu olup, 47 kişi ile katılımcıların % 64'ünü oluşturmaktadırlar. Katılımcıların tamamının devlet üniversitelerinden mezun olanlardan oluştuğu görülmektedir. Yine katılımcıların 15 kişi ile en fazla bölgesel olarak Marmara Bölgesinde ki üniversite mezunlarından oluştuğu görülmektedir.

### 3.2.1.2. Katılımcıların Faaliyette Bulundukları İle Göre Dağılımı

**Tablo 2: Faaliyette Bulunulan İle Göre Dağılım Tablosu**

| FAALİYETTE BULUNULAN İL | SAYI | YÜZDE |
|---|---|---|
| İSTANBUL | 40 | 54% |
| KOCAELİ | 15 | 20% |
| BURSA | 1 | 1% |
| ANTALYA | 3 | 4% |
| VAN | 1 | 1% |
| ANKARA | 4 | 5% |
| İZMİR | 1 | 1% |
| TEKİRDAĞ | 2 | 3% |
| ESKİŞEHİR | 2 | 3% |
| MANİSA | 1 | 1% |
| AYDIN | 1 | 1% |
| KAYSERİ | 1 | 1% |
| YOZGAT | 1 | 1% |
| ADANA | 1 | 1% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |

Katılımcılar faaliyette bulundukları iller yönünden incelendiğinde 40 kişi ile en yüksek katılımın İstanbul'dan olduğu ve onu 15 kişi ile Kocaeli'nin izlediği görülmektedir. Yine katılımcıların bölgelere gore dağılımı şöyledir: Marmara Bölgesi 58, İç Anadolu Bölgesi 8, Akdeniz Bölgesi 4, Ege Bölgesi 3 ve Doğu Anadolu Bölgesi 1 kişidir. Bölgelere gore en fazla katılımın 58 kişi ile Marmara Bölgesi'nden olduğu görülmektedir.

### 3.2.1.3. Cinsiyete Göre Dağılım ve Demografik Bilgiler

**Tablo 3: Cinsiyete Göre Dağılım Tablosu**

| Cinsiyet | SAYI | YÜZDE |
|---|---|---|
| a) Erkek | 39 | 53% |
| b) Kadın | 35 | 47% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |

**Tablo 4: Faaliyette Bulunulan Süreye Göre Dağılım Tablosu**

| Mesleki faaliyette bulunulan süre | SAYI | YÜZDE | KADIN | ERKEK |
|---|---|---|---|---|
| a) 0-3 yıl arası | 24 | 32% | 9 | 15 |
| b) 3- 5 yıl arası | 13 | 18% | 7 | 6 |
| c) 5-10 yıl arası | 25 | 34% | 13 | 12 |
| d) 10 Yıldan fazla | 12 | 16% | 6 | 6 |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** | **35** | **39** |

**Tablo 5: Gelir Seviyesine Göre Dağılım Tablosu**

| Aylık Gelir Durumu | SAYI | YÜZDE | KADIN | ERKEK |
|---|---|---|---|---|
| a) 3.000 TL den az | 34 | 46% | 12 | 22 |
| b) 3.000-5.000 arası | 30 | 41% | 18 | 12 |
| c) 5.000-10.000 arası | 10 | 14% | 5 | 5 |
| d) 10.000 den fazla | 0 | 0% | 0 | 0 |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** | **35** | **39** |

Görüldüğü üzere ankete katılan 39'u erkek (% 53) ve 35 kadın (%45) olmak üzere tezsiz yüksek lisans programından mezun olan kişi sayısı 74 tür.

Katılımcıların çalışma süreleri incelendiğinde 5-10 yıl arası çalışmış olanlar 25 kişi olup % 34 ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Kadınlarda 13 kişi 5-10 yıl arası çalışmış olup bu grup % 37 ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Erkeklerde ise 15 kişi 1-3 yıl arası çalışmakta olup bu grup % 38 ile en büyük grubu oluşturmaktadır.

Katılımcılar içerisinde gelir seviyesi 3.000 TL den az olanlar 34 kişi olup, % 46 ile en büyük grubu oluştururken, 5-10 bin TL arası gelir elde edenler 10 kişi olup en küçük grubu oluşturmaktadır. Kadınlarda 18 kişi 3.000-5.000 TL arası gelir elde etmekte olup, bu grup % 51 ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Erkeklerde ise 22 kişi 3.000 TL den az gelir elde etmektedir ve bu grup % 56 ile en büyük grubu oluşturmaktadır.

### 3.2.2. Programda Yüksek Lisans Yapma Nedenleri

Araştırmaya katılanların, muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programını tercih etme nedenlerine ilişkin görüşleri tablo 6'da gösterilmiştir.

**Tablo 6: Muhasebe ve Denetim Tezsiz Yüksek Lisans Programının Tercih Nedenleri**

| Yüksek lisans yapma nedeni | SAYI | YÜZDE |
|---|---|---|
| a) Mesleki bilgi ve birikime katkı | 56 | 20% |
| b) SMMM Staj süresini kısaltma | 49 | 18% |
| c) Muhasebe mesleğinde ilerlemeye katkı | 41 | 15% |
| d) Yüksek lisans yapmanın getireceği prestij. | 37 | 13% |
| e) Lisans eğitiminin eksikliklerini tamamlama, | 16 | 6% |
| f) Muhasebe ve denetim mesleğindeki uzmanlaşmaya katkı, | 46 | 17% |
| g) Farklı bir üniversite ve kadrosundan ders alma deneyimi, | 11 | 4% |
| h) İş başvurularında tercih edilme avantajı sağlamak, | 19 | 7% |
| **TOPLAM** | **275** | **100%** |

Katılımcıların programı tercih etmelerinde; "Mesleki bilgi ve birikime katkı", "SMMM staj süresini kısaltma", "Muhasebe mesleğinde ilerlemeye katkı" ve "Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Uzmanlaşmaya Katkı" nedenlerinin öne çıktığı görülmektedir. Bu nedenler, meslek adaylarının kendilerini geliştirme konusunda istekli olduklarını göstermektedir. Bu da eğitim programının amaçlarını gerçekleştirmesine destek oluşturan bir unsurdur.

### 3.2.3. Lisansüstü Eğitimin Beklentileri Karşılama Düzeyi

Araştırmaya katılanların; Lisansüstü eğitimin beklentilerini karşılama düzeyine ilişkin görüşleri tablo 7'de gösterilmiştir.

**Tablo 7: Lisansüstü Eğitimin Bekelntileri Karşılama Düzeyi**

| Y.L.E. beklentilerinizi ne ölçüde gerçekleştirdi? | SAYI | YÜZDE |
|---|---|---|
| 1 | 0 | 0% |
| 2 | 2 | 3% |
| 3 | 19 | 26% |
| 4 | 38 | 51% |
| 5 | 15 | 20% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |

Katılımcıların beklentilerini karşılama yönünden program değerlendirildiğinde yüzde 71 gibi önemli bir çoğunluğun olumlu yönde görüş belirttiği görülmektedir. Bu durum, meslek adaylarının muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programlarının kuruluş amacı olan "mesleki gelişmeye katkıda bulunma" yönünden olumlu düşündüklerini göstermektedir.

### 3.2.4. Programın Sağladığı Katkılar

Araştırmaya katılanların, "programın sağladığı katkılar" yönünden görüşleri tablo 8'de gösterilmiştir:

**Tablo 8: Programın Sağladığı Katkılar**

| Muhasebe standartlarını daha iyi kavradım | SAYI | YÜZDE |
|---|---|---|
| 1 | 2 | 3% |
| 2 | 4 | 5% |
| 3 | 21 | 28% |
| 4 | 27 | 36% |
| 5 | 20 | 27% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |

| **Finansal raporlamanın firma ve diğer ilgililer açısından önemini daha iyi kavradım.** | **SAYI** | **YÜZDE** |
|---|---|---|
| 1 | 1 | 1% |
| 2 | 3 | 4% |
| 3 | 15 | 20% |
| 4 | 26 | 35% |
| 5 | 29 | 39% |
| **TOPLAM** | 74 | 100% |
| **Denetim standartlarını daha iyi kavradım** | **SAYI** | **YÜZDE** |
| 1 | 1 | 1% |
| 2 | 3 | 4% |
| 3 | 14 | 19% |
| 4 | 26 | 35% |
| 5 | 30 | 41% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |
| **Denetim süreçlerini ve işletmeler açısından önemini daha iyi kavradım** | **SAYI** | **YÜZDE** |
| 1 | 2 | 3% |
| 2 | 1 | 1% |
| 3 | 12 | 16% |
| 4 | 19 | 26% |
| 5 | 40 | 54% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |
| **Muhasebe ve denetim mesleğinde etik ilkelerin gerekliliği ve önemine daha fazla hâkim oldum.** | **SAYI** | **YÜZDE** |
| 1 | 2 | 3% |
| 2 | 4 | 5% |
| 3 | 14 | 19% |
| 4 | 14 | 19% |
| 5 | 40 | 54% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |
| **Şirketleri finansal açıdan artık daha iyi değerlendirebilirim.** | **SAYI** | **YÜZDE** |
| 1 | 1 | 1% |
| 2 | 5 | 7% |
| 3 | 19 | 26% |
| 4 | 19 | 26% |
| 5 | 30 | 41% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |

| **İşletmenin finans fonksiyonun önemini ve muhasebe ile ilişkisini daha iyi anladım.** | **SAYI** | **YÜZDE** |
|---|---|---|
| 1 | 1 | 1% |
| 2 | 2 | 3% |
| 3 | 19 | 26% |
| 4 | 19 | 26% |
| 5 | 33 | 45% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |
| **Finansal kararların işletme üzerindeki etkisini daha iyi değerlendirebilirim.** | **SAYI** | **YÜZDE** |
| 1 | 1 | 1% |
| 2 | 2 | 3% |
| 3 | 18 | 24% |
| 4 | 23 | 31% |
| 5 | 30 | 41% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |
| **Maliyet kararlarının işletme üzerindeki etkisini ve önemini daha iyi kavradım** | **SAYI** | **YÜZDE** |
| 1 | 1 | 1% |
| 2 | 2 | 3% |
| 3 | 18 | 24% |
| 4 | 14 | 19% |
| 5 | 39 | 53% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |
| **Karar alma süreçlerinde maliyet ve yönetim muhasebesinin önemini daha iyi kavradım.** | **SAYI** | **YÜZDE** |
| 1 | 3 | 4% |
| 2 | 2 | 3% |
| 3 | 9 | 12% |
| 4 | 18 | 24% |
| 5 | 42 | 57% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |
| **Vergi planlaması ve yönetimi konusunun işletmeler açısından önemini daha iyi kavradım.** | **SAYI** | **YÜZDE** |
| 1 | 3 | 4% |
| 2 | 4 | 5% |
| 3 | 12 | 16% |
| 4 | 24 | 32% |
| 5 | 31 | 42% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |

Katılımcıların çoğunluğu aldıkları eğitim sonucunda programın sağladığı katkılar olarak; "Karar alma süreçlerinde maliyet ve yönetim muhasebesinin önemini daha iyi kavradıklarını", "denetim süreçlerini ve işletmeler açısından önemini daha iyi kavradıklarını", "E-Muhasebe ve denetim mesleğinde etik ilkelerin gerekliliği ve önemine daha fazla hakim olduklarını", "Maliyet Kararlarının işletme üzerindeki etkisini ve önemini daha iyi kavradaıklarını", "İşletmenin finans fonksiyonunun önemini ve muhasebe ile ilişkisini daha iyi anladıklarını" belirtmişlerdir. Katılımcıların programla ilgili beklentilerinin gerçekleşmesi yönünden olumlu düşündükleri görülmektedir.

### 3.2.5. Programda Okutulması Zorunlu Dersler

Araştırmaya katılanların, "programda okutulması gereken zorunlu dersler" yönünden görüşleri tablo 9'da gösterilmiştir.

**Tablo 9: Programda Okutulması Zorunlu Dersler**

| **Aşağıdaki derslerden size göre okutulması zorunlu olması gerektiğini düşündüğünüz 7 dersi seçiniz.** | **SAYI** | **YÜZDE** |
|---|---|---|
| İşletme Ekonomisi | 17 | 3% |
| Vergi Planlaması ve Yönetimi | 31 | 6% |
| İleri Finansal Muhasebe ve Raporlama | 50 | 9% |
| Uluslararası Finansal Raporlama Standartları | 43 | 8% |
| Sermaye Piyasası Hukuku | 22 | 4% |
| Maliyet Muhasebesi | 56 | 10% |
| Uluslararası Denetim Standartları | 39 | 7% |
| Finansal Yönetim | 32 | 6% |
| Finansal Piyasalar ve kurumlar | 18 | 3% |
| İşletmelerin Vergilendirilmesi | 13 | 2% |
| İşletme Hukuku | 9 | 2% |
| Yönetim Muhasebesi | 33 | 6% |
| Değerleme ve Finansal Tablolar | 31 | 6% |
| Denetim Uygulamaları | 44 | 8% |
| Banka Muhasebesi ve Raporlama | 6 | 1% |
| Revizyon | 32 | 6% |
| İşletme Bütçeleri ve Entegrasyonu | 11 | 2% |
| Muhasebe Meslek Hukuku ve Etik | 16 | 3% |
| Türk Vergi Hukuku | 31 | 6% |
| Vergi Teknikleri | 27 | 5% |
| **TOPLAM** | **561** | **100%** |

Katılımcıların, programda okutlması gereken zorunlu dersler konusunda görüşleri değerlendirildiğinde öncelik sırasına gore belirlenen yedi ders şöyledir; maliyet muhasebesi, ileri finansal muhasebe ve raporlama, Denetim Uygulamaları, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, uluslararası Denetim Standartları, Yönetim Muhasebesi ve Revizyon.

### 3.2.6. Meslek adaylarının; öğretim üyesi ve eğitimle ilgili tüm konuları genel olarak değerlendirdiklerinde genel memnuniyet düzeyleri

Araştırmaya katılanların, "Meslek adaylarının; öğretim üyesi ve eğitimle ilgili tüm konuları genel olarak değerlendirdiklerinde genel memnuniyet düzeyleri" yönünden görüşleri tablo 10'da gösterilmiştir.

**Tablo 10: Meslek adaylarının; öğretim üyesi ve eğitimle ilgili tüm konuları genel olarak değerlendirdiklerinde genel memnuniyet düzeyleri.**

| Öğretim Üyesi ve Eğitimle ilgili tüm konuları genel olarak değerlendirdiğinizde katıldığınız bu programdan genel memnuniyet düzeyi | SAYI | YÜZDE |
|---|---|---|
| 1 | 0 | 0% |
| 2 | 1 | 1% |
| 3 | 13 | 18% |
| 4 | 33 | 45% |
| 5 | 27 | 36% |
| **TOPLAM** | **74** | **100%** |

Katılımcıların önemli bir çoğunluğu (yüzde 81'i) aldıkları eğitimi bir bütün olarak değerlendirdiklerinde memnun olduklarını ifade etmektedirler. Bu da programa başlarken koydukları hedef ve beklentilerin gerçekleşmesi yönünden olumlu düşündüklerini göstermektedir.

## 4. SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, "muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programlarının kuruluş amaçlarına ne ölçüde hizmet etiklerinin araştırılması" olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılan araştırma çalışmasının sonuçları aşağıda özetlenmiştir:

- Meslek adaylarını, muhasebe ve denetim tezsiz yüksek lisans programında eğitim almaya yönelten en önemli nedenler; "Mesleki bilgi ve birikime katkı", "SMMM staj süresini kısaltma" ve "Muhasebe ve denetim mesleğinde uzmanlaşmaya katkı" olduğu tespit edilmiştir. Görülüyor ki meslek adayları tezsiz yüksek lisans eğitimi alarak mesleklerinde kendilerini geliştirmek istemekte, alanlarında teorik bilgi edinmek ve bu bilgileri yaşamda kullanma becerilerini geliştirmek istemektedir.
- Tezsiz yüksek lisans eğitimi, meslek adaylarının beklentilerini karşılamaktadır. Meslek adaylarının ağırlıklı bir bölümü, beklentilerine uygun veya daha fazla katkı sağladıklarını ifade etmektedir.

- Meslek adaylarının, programın sağladığı katkılar konusunda görüşleri değerlendirildiğinde programın sağladığı katkılar; "Karar alma süreçlerinde maliyet ve yönetim muhasebesinin önemini daha iyi kavramaları", "denetim süreçlerini ve işletmeler açısından önemini daha iyi kavramaları", "E-Muhasebe ve denetim mesleğinde etik ilkelerin gerekliliği ve önemine daha fazla hakim olmaları" olarak tespit edilmiştir.
- Meslek adaylarının, programda okutulması zorunlu dersler konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde öne çıkan yedi ders; "maliyet muhasebesi, ileri finansal muhasebe ve raporlama, Denetim Uygulamaları, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, uluslararası Denetim Standartları, Yönetim Muhasebesi ve Revizyon" olarak tespit edilmiştir.
- Meslek adaylarının; "öğretim üyesi ve eğitimle ilgili tüm konuları genel olarak değerlendirdiklerinde genel memnuniyet düzeylerine" ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde katılımcıların önemli bir çoğunluğunun programdan memnun oldukları tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bu araştırmayla; eğitim programının kuruluş amacı olan; "mesleki gelişmeye katkıda bulunmak" hedefinin meslek adayları üzerinde gerçekleşmiş olduğu ve eğitim programına katılan meslek adaylarının programla ilgili beklentilerinin gerçekleşmiş olduğu görülmektedir.

Ancak bu araştırma İstanbul'da bir üniversitenin örgün ve uzaktan eğitim öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırma diğer üniversiteleri kapsayacak şekilde ülke geneline yönelik geliştirilebilir. Böylelikle araştırmanın sonuçları daha kesin ve genele yönelik bir yargı oluşturabilir.

**KAYNAKÇA**

Çakır Ö., Kan A., Sünbül Ö., "Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi", Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C:2, S: 1, Haziran-2016, ss. 36-47.

Çil Koçyiğit S. ve Güngör Tanç Ş., "Türkiye'de ki Üniversitelerde Lisansüstü Eğitim Programlarında Yer Alan Muhasebe Standartları Dersleri Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Yıl: 16, Sayı: 50, 2017, ss.57-78.

Durmuşçelebi M., "Tezsiz Yüksek Lisans Öğrenimi Gören Öğretmen Adaylarının Program Hakkındaki Görüşleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki", Erciyes Üniversitesi SBE Dergisi, Sayı: 25, Yıl: 2008, ss. 171-191.

Gündüz M., "Türkiye'deki Devlet ve Vakıf ÜniversitelerininTüm Programlarında Muhasebe, Finansal Raporlama ve Denetim Standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma", Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1, 2018, ss. 185-212.

Gürdal K., Doğan M., "Muhasebe Stajyerlerinin Profili Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Ocak-2014, ss. 1-16.

Kaplanoğlu E., "Muhasebe Stajyerlerinin Meslek Mensuplarından ve Meslek Örgütlerinden Beklentileri: Manisa İli Araştırması", Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt: 28, 2014, ss. 265-284.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (20.04.2016 tarih ve 29690 sayılı resmi gazete)

Şeker H., Deniz S. ve Görgen İ., "Tezsiz Yüksek Lisans Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterlikleri Üzerine Değerlendirmeleri", Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı: 42, Bahar-2005, ss.237-253.

Umur Z.,Demirtaş H., "Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programına İlişkin Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri", e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt:7, Sayı:3, 2016, ss. 31-48.

Ünver G., Bümen N.T., Başbay M., "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Derslerine Öğretim Elemanı Bakışı: Ege Üniversitesi Örneği", Eğitim ve Bilim Dergisi, C: 35, S: 155, 2010, ss. 63-77.

Turhan M.,Yaraş Z., "Lisansüstü Programlarının Öğretmen, Yönetici ve Denetmenlerin Mesleki Gelişimine Katkısı", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C: 12, S: 43, 2013, ss. 200-218.

Zaif F. ve Ayanoğlu Y., "Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye'de Bir İnceleme", Gazi üniversitesi İİBF Dergisi, 2007, ss. 115-136.